

Het 'Dutch House' met de hoge stoep en aan de zijkant het voor vroeger typerende bronhuisje, de overkoeping van de wel, die dienst deed totdat het waterpeil in de omgeving te ver was gezakt.

paar Madsen, is voorzien van historisch aangepast meubilair, maar zonder de 'bijkorf oven' die er vroeger aan moet hebben vastgezet, gezien de duidelijk herkenbare aftekening op de zuidmuur.

Het Hollandse Huis aan de Wyckoff Avenue, staande op bijna een halve hectare grond, heeft met zijn ruim 250-jarige geschiedenis (het is zeer romantisch en nog uitstekend bewoonbaar) een belangrijke plaats op de lijst van historische gebouwen van Wyckoff (17000 inwoners). Arthur Madsen is daar niet weinig trots op en het heeft hem tot een van de grote voorvechters gemaakt van het nemen van maatregelen tegen barbaarse afbraakplannen voor monumentale panden. Hij maakt deel uit van een lokale commissie, die veel doet om het erfgoed te bewaren. Anders dan we in ons land denken, staan er in de VS, zeker in de vroegere koloniale gebieden, veel oudere panden. De ontwikkeling van supermarktcentra (de 'Malls') heeft veel waardevolle gebouwen gekost, maar meer nog de aanleg van de 'Turnpikes' en de andere grote doorgaande Highways, die kort na 1960 een enorme vlucht nam.

Tegenkracht op gang

Zonder ook maar ergens rekening mee te houden werd de voor de economie noodzakelijk geachte bouwstorm ontketend, die genadeloos over bebouwd en onbebouwd land trok. Een aantal jaren geleden werd door bewuste burgers alarm geslagen en nu kan er dan gesproken worden van een in omvang uitdijende tegenkracht. Met toememend succes (hoewel nog bescheiden in omvang) wordt overal in de natie geijverd voor het beschermen van historisch waardevolle gebouwen. Er kwam een landelijke organisatie tot stand, The National Trust for Historic Preservation (met een fraai tweemaandelijks tijdschrift), die

groepen actieve burgers een steun in de rug geeft bij hun regionale beschermingswerk, maar dat volkomen zelfstandig doet. Het is volgens Arthur Madsen (van Deense afkomst vanwege een geëmigreerde grootvader) uitgesloten dat er overkoepelende instanties (als b.v. Monumentenzorg) gaan ontstaan, die over regionale en gemeentelijke zaken zeggingskracht krijgen. "Wij geloven in 'selfrule', dus we willen onze eigen verantwoordelijkheid houden. Het is ook ondenkbaar dat er spoedig of in de verre toekomst nationale subsidieregelingen, zoals wij die kennen, zullen komen. Als er al geld nodig is voor bijvoorbeeld het opkopen van bedreigde gebouwen, dan zal dat uit particuliere fondsen moeten komen. Die fondsen zijn er al en in tal van plaatsen en men heeft daar al met succes mee kunnen opereren". Volgens hem zal het ook niet te verwezenlijken zijn, dat er een soort monumentenlijst komt, die eigenaars van op z'n lijst gezette panden verplichtingen opleggen.

'Wij merken nu al, dat eigenaars van historisch bezit als de dood zijn, dat ze niets meer zonder toestemming van boven aan hun huis kunnen doen. Vrijheid van handelen neemt hier nog steeds een belangrijke plaats in', zegt Arthur.

National Register

Maar hoe het verder ook zal gaan, het is zeker dat er op het gebied van de bescherming van het culturele erfgoed steeds meer vorderingen zullen worden gemaakt. Een belangrijke steun in de rug is daarbij, dat er dankzij de befaamde President Franklin Delano Roosevelt een uitgebreid 'National Register for Historic Houses' in Washington bestaat. Roosevelt heeft in 1934 als onderdeel van zijn werkgelegenheids-politiek grote aantallen burgers met bouwkundig inzicht op pad gestuurd, om panden met een historische waarde

op papier vast te leggen. Dat register zit uitstekend in elkaar. Als een eigenaar wat over zijn huis van een respectabele ouderdom wil weten, dan kan hij in Washington terecht; de kans is groot, dat hem (uiteraard tegen een redelijke vergoeding) de tekeningen van het in de jaren dertig in kaart gebrachte pand worden toegezonden. In dat register zijn uiteraard ook talloze panden opgeslagen, die als Dutch Houses bekend staan. Met de toenemende zorg voor het behoud van het Amerikaanse culturele erfgoed zal ook de grote invloed die de Nederlanders op de ontwikkeling van de bouwkunst in speciaal het noordoostelijk deel van de VS hebben gehad, nog vele generaties lang zichtbaar blijven. Dat is dan een terechte hommage aan de pioniers uit de 16de eeuw, die mede verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming van wat is geworden het machtigste land op onze aardbol.

Voor de tweede keer in hun leven maken *Jan* en *Leni Hof* uit Assen een wereldreis. Veertig jaar geleden trokken zij – 27 en 22 jaar oud – drie dagen na de voltrekking van hun huwelijk erop uit voor wat een unieke huwelijksreis rond de wereld zou worden. Zij deden dat toen met een scooter en zijspan en zij mogen nog steeds het genoeg smaken de enige wereldburgers te zijn geweest, die op deze manier in 'wittebrood' kader over de aardbol trokken, tachtig duizend kilometer en twintig maanden lang. Zij zijn inmiddels bezig aan het afwerken van een driejarenplan, dat behalve een 'sentimental journey' door toentertijd bezochte landen en werelddelen ook bezoeken aan Indonesië, Vietnam, China en de voormalige Sovjet Unie omvat. Op dit ogenblik trekken zij door de VS en Canada, waar zij meer dan dertigduizend kilometer willen afleggen. Niet meer op een scooter-met-zijspan, maar iets gerieflijker: in een auto en een uit het vaderland meegebrachte caravan. 'We zijn uiteindelijk toch veertig jaar ouder, en dat vraagt zijn tol', aldus Jan. Als PR-man (voormalig) van de Provinciale Commissie Drenthe beloofde Jan Hof op zijn reis de ontwikkelingen op het gebied van de bescherming van het culturele erfgoed goed in de gaten te houden. Hoe is bijvoorbeeld de stand van zaken in de Verenigde Staten. Wordt daar ook in de geest van de doelstellingen van Heemschut geopereerd? In deze uitgave van Heemschut wordt daarvan verslag gedaan. Interessant omdat Nederlanders een belangrijke rol speelden in de historie van de 'nieuwe wereld' en veel van het culturele erfgoed een Hollands stempel draagt.

Noord-Holland

Landgoed gerespecteerd

Alkmaar—De bezwaren van enkele milieuorganisaties en de gemeente Heilo zijn voor Alkmaar aanleiding geweest af te zien van woningbouw bij het landgoed Nijenburg in Heilo. De weilanden van het landgoed zijn eigendom van de Vereniging Natuurmonumenten.

Visie op IJmond gewenst

IJmond—Over een jaar moet een integrale visie gereed zijn op de ontwikkelingen in de binnenduinrand van het Kennemerlandse gebied van Noord-Holland, omdat economische belangen en natuurbelangen elkaar steeds meer in de weg gaan staan. De aanleiding is de voorgenomen bouw van een waterfabriek in dit duingebied. De gemeenten uit het gewest, de provincie, Hoogovens, het waterschap en het provinciaal waterleidingbedrijf moeten het eens worden over de toekomstplannen met de natuur- en milieuorganisaties, die voortdurend aan de bel trekken over de bedreigingen in de duinstreek.

Inventarisatie waarden Schermer

Schermer—Van weinig polders in Nederland kun je zeggen, dat ze er nog net zo bij liggen als in de tijd van hun ontstaan. De in 1632 ingepolderde Schermer is er zeker zo een. De oorspronkelijke bemaling, de unieke onderverdeling in polders, het systeem met een eigen binnenboezem, waterlopen, dijken en kaden, die dit unieke landschap nog net zo onaangetaast als bij zijn schepping tonen, kennen huns

gelijke niet in den lande. Toch zijn de bedreigingen ook hier niet van de lucht door woningbouwplannen, wegaanleg en plannen in de werksector, die ons een andere gouden toekomst beloven. Om dit alles te voorkomen is de provincie Noord-Holland bezig met de inventarisatie van de waarden van dit voormalige Schermergebied. Een onderzoek, dat ertoe zou kunnen leiden deze prachtige droogmakerij tot provinciaal monument te verklaren.

Regentessekamer Maagdenhuis hersteld

Amsterdam—De inrichting van de Regentessekamer van het Maagdenhuis te Amsterdam wordt in oude luister hersteld. Daartoe heeft het College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam, die het gebouw in gebruik heeft, besloten. In de Regentessekamer van dit voormalige weeshuis worden zoveel mogelijk oude elementen opnieuw aangebracht. De kosten bedragen f 380.000,-. De UvA betaalt de helft, de andere helft moet door derden worden opgebracht. Inlichtingen: mevr. M. Daniëls, (020) 525 28 05.

Stelling van Amsterdam wereldmonument?

Vijfhuizen—Het provinciale monument, de Stelling van Amsterdam, een kring van forten ter verdediging van de hoofdstad aan het eind van de vorige eeuw aangelegd, is voorgedragen voor de werelderfgoedlijst van de UNESCO. Op de vergadering van deze organisatie in december in Mexico is dit monument een van de gegadigden, wat betekent, dat voor het eerst in de geschiedenis een Nederlands histo-

risch bouwwerk tot wereldmonument wordt verklaard.

Jan-Derk Gerritsen
Heemschut Noord-Holland

Nuis verdeelt 275 miljoen

Zoetermeer—Staatssecretaris Nuis heeft van de 275 miljoen gulden die het kabinet voor de periode 1996-2000 ter beschikking heeft gesteld, alvast 25 miljoen gulden verdeeld. Het geld is bestemd voor de meest urgente restauraties. Voor deze 25 miljoen waren 295 aanvragen ingediend. 34 daarvan werden gehonoreerd. Enkele voorbeelden: de Koppelpoort te Amersfoort, de St. Martinuskerk in Arnhem, de Westerkerk in Enkhuizen, Huis Luchtenburg en Udenhout in Ulvenhout, het koetshuis Wolfrath in Born, molen Makkum in Beilen. Het overige geld uit de pot van 275 miljoen wordt volgend jaar verdeeld, waarbij een nieuwe subsidiesystematiek toegepast zal worden, verwoord in het departementale 'Werkplan op de Bres'.

B.F.

Groningen

Geef boom een kans

Leek—De 18de-eeuwse schelpengrot op het landgoed Nienoord wordt geheel gerestaureerd. De buitenkant is al gezandstraald en van een nieuwe pleisterlaag voorzien. De eeuwenoude moerbeiboom die tegen het gebouwte groeit heeft van het zandstralen zeer te lijden gehad. Er staat alleen nog maar een kale stam, alle takken- deze zomer nog vol vruchten- zijn verdwenen. Toen er een kapvergunning werd aangevraagd door de gemeente Leek, is hiertegen bezwaar aangetekend door *drs. H.B. Vos*, oud-conservator van het Nationaal Rijtuigmuseum, tevens oud-bewoner van de borg Nienoord. Hij vraagt de gemeente te wachten met kappen, en de boom een kans te geven opnieuw uit te lopen. In 1958 stonden er aan de zuidkant van de schelpengrot in totaal vier moerbeibomen, drie zijn er in de loop der jaren door onvoldoende zorg van de kant van de gemeente verdwenen. Vos noemt in zijn brief Huize Warmelo, waar enkele oude moerbeien behouden bleven, hoewel de muur waartegen ze groeiden, moest worden afgebroken en weer herbouwd.

Bezwaar tegen nieuwbouw

Midwolde—Op papier ziet het er zo aardig uit: de bonsaibomenkwekerij in Midwolde. Een rustige Oosterse sfeer, een vijver, een bruggetje. Even niet op

Dorpsgezicht op Oosterleek (1975) in de Schermer.